

එක්සත් ජාතීන්ගේ දේශගුණ විපර්යාස ගෝලීය කතිකාවතෙහි මං සලකුණු පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත සටහනක්...

වාමිකා ඉද්දගොඩ

වැඩසටහන් සහකාර, දේශගුණ විපර්යාස ලේකම් කාර්යාලය පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය

කාර්මික විප්ලවයත් සමග මිනිසා සරල ජීවන රටාවෙන් මිදී යන්නට සූත්‍රවලින් ගහන වඩා සංකීර්ණ වූ ලොවකට පිය මනින ලද බව අප

කවුරුත් දන්නා කරුණකි. කාර්මික විප්ලවය මගින් මිනිසාට නව ලොවකට මං පෙත් විවර කලද ස්වභාවික සම්පත් අසාමාන්‍යය ලෙස භාවිතා කර බලශක්තිය ආදිය නිපදවීම හේතුවෙන් පරිසරයේ තුලිතභාවයට මහත් බලපෑමක් සිදුවී ඇති බවට ලෝකයාට පසක් වන්නට වූයේ දේශගුණ විපර්යාස වල අනිටු බලපෑම් වලට ලක්වන්නට සිදු වූ විටය. මේ අනුව පරිසරයේ තුලිතභාවය රැක ගැනීමට ගෝලීය ප්‍රජාවම එක්ව කටයුතු කලයුතු බව පසක් විය.

මේ අනුව 1992 වර්ෂයේ දී පැවති ලෝක මහා මහල සමුළුවේ දී දේශගුණ විපර්යාස පිළිබඳ රාමුගත සම්මුතිය ඇති කර ගන්නා ලදී. මෙම සම්මුතිය, වායුගෝලයේ පවතින හරිතාගාර වායු සාන්ද්‍රණය මිනිසාට අහිතකර නොවන මට්ටමක පවත්වා ගැනීමේ මූලික අභිප්‍රාය ඇතිව 1994 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක වූ අතර වර්තමානය වන විට සංවර්ධිත හා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් 15 ක් මෙහි සාමාජිකයින් හෙවත් පාර්ශවකරුවන් ලෙස කටයුතු කරයි.

කෙසේ වුවද සම්මුතියකට නීතිමය රාමුවක් නොමැති හෙයින් 1997 දී කියෝතෝ සන්ධානය සම්මත කර ගන්නා ලදී. මෙම සන්ධානයට අනුව සංවර්ධිත රටවල් 1990 දී විමෝචනය කරන ලද හරිතාගාර ප්‍රමාණය 2008-2012 කාල සීමාව තුළදී දළ වශයෙන් 5.2 % ක් වත් අඩු කල යුතුය. විමෝචන අඩු කිරීම සඳහා ක්‍රම වේදයන් තුනක් ද හඳුන්වා දෙන ලදී. පවිත්‍ර සංවර්ධන යාන්ත්‍රණය, එක්ව ව්‍යාපෘති ක්‍රමය සහ විමෝචන වෙළඳාම මෙම යාන්ත්‍රණ තුනයි.

ගෝලීය කතිකාවතෙහි සිදුවූ මිලග වැදගත් සිදුවීම 2001 වර්ෂයේ පැවති හත්වන පාර්ශවකරුවන්ගේ සමුළුවේදීය. මෙහිදී බිම් භාවිතා කිරීම හා වන සංරක්ෂණය පිළිබඳ වැදගත් තීරණ රැසක් ඇතුලත් මරකේෂ් ගිවිසුම (Marrakesh Accords) සම්මත කර ගන්නා ලදී.

පාර්ශවකරුවන්ගේ එකොලොස් වන රැස්වීම 2005 දී කැනඩාවේදී පැවති අතර මෙහිදී කියෝතෝ සන්ධානය බලාත්මකව ක්‍රියාත්මක වීම ආරම්භ කරන ලදී.

කතිකාවතෙහි මිලග සන්ධිස්ථානය 2007 වර්ෂයේ ඉන්දුනීසියාවේ බාලි නුවර පැවති 13 වන සමුළුවේදී සිදු විය. මෙහිදී සම්මත කරගත් බාලි ක්‍රියාත්මක සැලැස්ම (Bali Action Plan) දේශගුණ විපර්යාස පිළිබඳ ඉතා වැදගත් තීරණයක් ලෙස සැලකිය හැකිය. මෙම ක්‍රියාත්මක සැලැස්ම දේශගුණ විපර්යාස අවම කිරීම, අනුහුරුවීම, තාක්ෂණ හුවමාරුව, මූල සැපයීම ආදී ලෙස අංශ පහක් යටතේ සකස් කරන ලද්දකි

තවද සම්මුතිය යටතේ ක්‍රියාකාරී කමිටුවක් ද සන්ධානය යටතේ ක්‍රියාකාරී කමිටුවක් ද ඇති කිරීම මෙහි දී සිදුවූ තවත් වැදගත් සිදු වීමක් ලෙස සඳහන් කල හැකිය.

2010 දී මෙක්සිකෝ හි කැන්කුන් නගරයේ පැවති 16 වන සමුළුව එක්සත් ජාතීන්ගේ දේශගුණ විපර්යාස ගෝලීය කතිකාවතෙහි තවත් සන්ධිස්ථානයකි. මෙහිදී කැන්කුන් ගිවිසුම නමින් ගිවිසුමක් ද ඇති කර ගන්නා ලදී. මෙම ගිවිසුම යටතේ වායුගෝලයේ දැනට පවතින උෂ්ණත්වය 2C කින් ඉහළ නැංවීම වලක්වා ගැනීම සඳහා, මානව ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් පරිසරයට මුදා හරින හරිතාගාර වායු ප්‍රමාණය අඩු කිරීම සඳහා පැහැදිලි වූ ඉලක්කයන් සහ කාල වකවානු හඳුනාගන්නා ලදී. එසේම හරිතාගාර වායු අඩු කිරීම සඳහා සියලුම පාර්ශවකරුවන් උනන්දු කරවීම ද මෙහිදී සිදු විය. දේශගුණ විපර්යාස වල අහිතකර බලපෑම් වලට ලක්වන රටවල් සඳහා එම අනිටු බලපෑම් වලට සාර්ථකව මුහුණ දීම සඳහා සහය ලබා දීමටත් තීරණය කරන ලදී. එසේම දේශගුණ විපර්යාස සඳහා අනුහුරු වීමටත් අවම කිරීමටත් මූල්‍යමය දායකත්වය සැපයීමේ අරමුණින් හරිත දේශගුණ අරමුදල (Green Climate Fund) ඇති කරන ලදී.

දකුණු අප්‍රිකාවේ ඩර්බන් නුවර පැවති 17 වැනි සමුළුවේදී කියෝතෝ සන්ධානයෙහි දෙවන දූර කාලපරිච්ඡේදය පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන ලදී. එසේම මෙහිදී ඩර්බන් වේදිකාව (Durban Platform) නමින් ගෝලීය කතිකාවතට නව වේදිකාවක් දියත් කරන ලදී. මේ මගින් 2020 සිට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා නව සන්ධානයක් 2015 වර්ෂය වන විට සකස් කළ යුතු වන අතර එය 2015 දී ගිවිසුම් ගත කිරීමටත් තීරණය කරන ලදී.

දෝහා හිදී පැවති 18 වන සමුළුවේදී කියෝතෝ සන්ධානයේ දෙවන කාලපරිච්ඡේදය 2013 ජනවාරි පළමුවෙනිදා සිට ආරම්භ කරන බවත් කියෝතෝ සන්ධානය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන විමෝචන අඩු කිරීමේ යාන්ත්‍රණ ද දෙවන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ද වලංගු බවට තීරණය කරන ලදී. ගෝලීය කතිකාවතෙහි 20 වන සමුළුව පේරු හිදී මේ වසර අග භාගයේ දී පැවැත්වීමට නියමිතය. කෙසේ වුවද 2015 දී ප්‍රංශයේ පැවැත්වෙන 21 වන සමුළුවේදී 2015 ගිවිසුම (2015 Agreement) හෙවත් දේශගුණ විපර්යාස පිළිබඳ නව සන්ධානයකට ප්‍රවිෂ්ට වීම හේතුවෙන් මෙම සමුළුව දේශගුණ විපර්යාස ගෝලීය කතිකාවතෙහි ප්‍රධාන සන්ධිස්ථානයක් වනු ඇත.

අයැදුම

ප්‍රියන්තා රෝගිණි සිරසේන

රාජ්‍ය කළමනාකරන සහකාර, ගිණුම් අංශය, පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය

ඉරිතැව්ණු මහපොළව
විඩාබර නෙතු අයා
බලා සිටිනවා අහස දෙස.....
වැහි බිඳුවක සිසිල
නැහැ පෙනෙන මානයක,
ගනේ දාහය නිවැරදු බැරව
සුළඟ කොයී අත ගියෙද.....
වණ්ඩ හිරු කිරණ වැද
උණුසුම් වෙලා ලෝකය
පළින් බර තුරුලතා
ගත වාරු නොමැතිව
ඉපල් වී ගොසිනි.....
තුඩින් තුඩ රැවි දුන්
විහඟ ගී අද නැත
තුරින් තුර පිපි හිනැහුනු
මල් කැකුළු
සැඟවිලා යලි නොවන්නට.....
පවසට දිය නැතිව
සා, මුව පැටව්
හඬා වැටෙනවා යලි ඉල්ලා ජීවිතය
ඉතින්.....
කාට නම් පවසමිද මේ අවනඩුව
දයාබර මිනිසුනේ.....
නුඹලාගෙනි මේ යැදුම
අසාපල්ලා.....
නසන්නට වපා ලෝකය,
බිඳින්නට වපා සොබාදම.....
සැවොම වක්වෙමු
බිඳෙත් බිඳ මිය ඇදෙන ලෝකයට
යලි හුස්ම පිඹින්නට,
පෙළ ගැසෙමු
තුරු සිරස යලිත් මල් පුබුදන්න,
කුරුව ගී තුඩින් තුඩ නංවන්න,
පැහැබර හෙට දිනෙක
නවමු හිරු කිරණ කැන්දන්න,
වසන්නය යළි රැගෙන
හෙට ලොව දකින
පුංචි උන්ගේ - උරුමය සුරකින්න.....

